

3 DOORSTROOMFINALITEIT

Info over de vakfiche

Geldig van 1 januari 2026 tot en met 31 december 2026. Je gebruikt deze vakfiche voor deze studierichtingen in de **3de graad domeinoverschrijdend doorstroomfinaliteit**:

- economie-wiskunde
- humane wetenschappen
- moderne Talen
- wetenschappen-wiskunde
- Latijn-moderne talen
- Latijn-wiskunde-wetenschappen

De punten die je voor dit vak behaalt, zijn geldig voor alle studierichtingen uit deze lijst.

Waarom leer je dit vak?

Het verleden is overal rondom ons: op de plaats waar we wonen, in de verhalen die we elkaar vertellen, in de games die we spelen, in de films die we bekijken ...

Het vak geschiedenis brengt in kaart waar, wanneer en hoe mensen leefden en onderzoekt op een kritische manier waarom mensen keuzes maakten. Zo krijg je inzicht in het verleden en dat zorgt ervoor dat je jouw eigen tijd en plaats in de samenleving beter begrijpt. Je ontdekt mechanismen die ook in jouw leven spelen en je begrijpt de mogelijke gevolgen. Je wordt een kritische denker die betekenis geeft aan het verleden en zo de toekomst kan beïnvloeden.

Je leert om historische bronnen kritisch te analyseren. Je onderzoekt ze om de betrouwbaarheid van de informatie die ze geven in te schatten. Zo ontwikkel je de kritische blik die je nodig hebt om te kunnen omgaan met de massa informatie die via sociale media circuleert.

Hoe gebruik je deze vakfiche?

Een vakfiche bevat informatie die je nodig hebt om te studeren en om je examen met succes af te leggen. We geven je dus niet alleen de leerstof maar ook uitleg over hoe het examen verloopt, wat je moet meebrengen, hoe we je examen beoordelen en welk cursusmateriaal je kan gebruiken om je voor te bereiden.

In het hoofdstuk *Wat moet je leren?* gebruiken we altijd dezelfde symbolen, zodat duidelijk is voor jou wat je moet kennen en kunnen op het examen.

Leerdoel

Bij elk hoofdstuk krijg je eerst een korte beschrijving van het leerdoel: een algemene omschrijving van de competenties die je moet verwerven.

Extra info
of
voorbeelden

Soms geven we extra info of verwijzen we naar een vorig hoofdstuk. Of we geven je een voorbeeld om de leerstof te verduidelijken.

Wat moet je leren?

het historisch referentiekader

Je onderbouwt een historisch referentiekader door gebruik te maken van:

- de structuurbegrippen over tijd, ruimte en maatschappelijk domeinen
- de scharnierpunten die de overgang vormen tussen historische periodes

Je reflecteert over verschillen tussen periodisering in tijd en ruimte.

situëren in de tijd

Je benoemt de 7 periodes van het courante westerse historisch referentiekader:

- de prehistorie
- het oude nabije oosten
- de klassieke oudheid
- de middeleeuwen
- de vroegmoderne tijd
- de moderne tijd
- de hedendaagse tijd

Je situeert historische kenmerken, personen, plaatsen, ontwikkelingen en gebeurtenissen in de juiste periode en op een tijdlijn.

Je gebruikt de structuurbegrippen rond tijd:

- tijdrekening
- chronologie

- continuïteit
- verandering
- breuk
- evolutie
- revolutie
- gelijktijdigheid
- ongelijktijdigheid

Je situeert de Reformatie in de juiste historische periode.

Je bepaalt of de val van de Berlijnse Muur wijst op continuïteit of verandering in de naoorlogse periode in Europa.

situëren in de ruimte

Je situeert historische kenmerken, personen, plaatsen, ontwikkelingen en gebeurtenissen op een kaart.

Je gebruikt de structuurbegrippen rond ruimte:

- (West-)Europees
- mondiaal
- westers
- niet-westers
- stedelijk
- ruraal
- continentaal
- maritiem

Je situeert op een kaart de regio's waar de eerste industriële revolutie plaatsvindt aan de hand van de grondstoffen.

Je bepaalt aan de hand van bronnen of de imperialistische ambities van Wilhelm II zich op Europees of mondiaal niveau situeren.

situeren in maatschappelijke domeinen

Je benoemt de 4 maatschappelijke domeinen:

- cultureel domein
- economisch domein
- politiek domein
- sociaal domein

Je situeert historische kenmerken, personen, plaatsen, ontwikkelingen en gebeurtenissen in de juiste maatschappelijke domeinen.

Je situeert de gotiek in het juiste maatschappelijke domein.

Je licht toe dat je een propaganda-affiche van Jozef Stalin in verschillende maatschappelijke domeinen kunt situeren.

scharnierpunten

Je benoemt scharnierpunten eigen aan de moderne tijd en de hedendaagse tijd.

Je situeert scharnierpunten in tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen.

Je licht toe waarom bepaalde gebeurtenissen of evoluties de overgang vormen tussen de historische periodes.

Je situeert de Franse Revolutie in tijd, ruimte en domeinen.

Je licht toe waarom het einde van de Tweede Wereldoorlog een nieuwe historische periode laat beginnen.

beperkingen westerse periodisering

Je vergelijkt de westerse periodisering in 7 historische periodes met andere periodisering in tijd, ruimte en maatschappelijke domeinen. Je verklaart de gelijkenissen en verschillen door de principes van periodisering toe te passen. De principes van periodisering zijn:

- afbakening op basis van een selectie van kenmerken en van gebeurtenissen
- afbakening met een symbolische begin- en einddatum
- afbakening is een constructie achteraf

Je licht toe welke beperkingen periodisering heeft.

Je beargumenteert welke gevolgen de keuze voor een periodisering heeft. De gevolgen van periodisering zijn:

- een ethocentrische blik
- een ruimtelijk beperkte blik
- een gebrek aan meerdere perspectieven
- morele maatstaf

Je krijgt op het examen de info over de andere periodisering.

Je onderzoekt welke principes van periodisering gebruikt worden in de periodisering van China.

Je beargumenteert waarom de keuze voor het Congres van Wenen als een scharnierpunt in het courante historische referentiekader getuigt van een eurocentrische blik.

Kenmerken en leerinhouden

De kenmerken van de samenlevingen en de interculturele contacten zijn over de historische periodes heen geformuleerd.

We reiken je voor de moderne tijd en hedendaagse tijd afgebakende leerinhouden aan waarin je de kenmerken moet kunnen onderscheiden.

Met de kenmerken en leerinhouden zal je actief aan de slag moeten gaan op het examen.

Voor westerse en niet-westerse samenlevingen uit de moderne tijd en hedendaagse tijd:

- Je licht kenmerken toe van de verschillende maatschappelijke domeinen en interculturele contacten.
- Je licht verbanden toe tussen de maatschappelijke domeinen.
- Je formuleert een antwoord op actuele maatschappelijke fenomenen op basis van historische argumenten, rekening houdend met het verschil in context tussen vroeger en vandaag.

kenmerken

Je licht de politieke, sociale, culturele en economische kenmerken toe van westerse en niet-westerse samenlevingen in de moderne tijd en hedendaagse tijd.

politieke kenmerken:

- staats(her)vorming
- veranderende territoriale invulling
- imperialisme
- (neo)kolonialisme
- dekolonisatie
- politieke ideologieën
- breuklijnen
- natie
- bestuurlijke organisatie
- staatsvorm:
 - totalitaire staat
 - rechtsstaat
 - dictatuur
 - democratie
- mensenrechten
- supranationale en intergouvernementele organisaties

sociale kenmerken:

- gelaagde samenleving
- industriële en postindustriële samenleving
- sociale bewegingen
- verzorgingsstaat
- welvaartsstaat
- gelijkheid en ongelijkheid
- vrijheid en onvrijheid
- oorlog, geweld en vrede
- genocide
- minderheden
- wij-zij-denken
- burgerrechten
- onderdrukking en emancipatie
- migratie

culturele kenmerken:

- tradities en gewoonten
- mens- en wereldbeelden
- kunst- en cultuuruitingen
- levensbeschouwing en levensbeschouwelijke organisatie
- secularisatie
- multiculturele samenleving
- etnocentrisme
- fundamentalisme
- wetenschappen en technologie
- propaganda

economische kenmerken:

- economische systemen en theorieën
- industrialisering
- kapitalisme
- mondialisering
- arbeidsorganisatie
- productiemethoden
- grondstoffen en materialen
- energiebronnen
- consumptiemaatschappij
- vraag en aanbod
- concurrentie
- transport(r)evolutie
- innovatie

Je licht verbanden tussen de maatschappelijke domeinen toe.

Je licht de aard van interculturele contacten toe tussen westerse en niet-westerse samenlevingen uit de moderne tijd en hedendaagse tijd. De aard van interculturele contacten kan zijn:

- vreedzaam contact
- gewelddadig contact
- wederkerigheid
- uitbuiting
- cultuurvermenging
- cultuurdominantie
- wederzijdse perceptie
- wederzijdse impact

Je formuleert een antwoord op actuele maatschappelijke fenomenen op basis van historische argumenten, rekening houdend met het verschil in context tussen vroeger en vandaag.

Bij het beschrijven van samenlevingen gebruik je begrippen en personen die bij die samenlevingen horen.

leerinhouden moderne tijd en hedendaagse tijd

moderne tijd: westerse samenleving en interculturele contacten

restauratie en revolutie

Congres van Wenen

- doelstellingen
- beslissingen
- gevolgen

liberalisme en nationalisme

- opkomst en ideeën van het liberalisme
- opkomst en ideeën van het nationalisme
- verbindend en ontbindend nationalisme

ontstaan van België

- Willem I en het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden
- oorzaken Belgische revolutie
- fases Belgische revolutie
- kenmerken van de Belgische staat (constitutionele parlementaire monarchie, cijnskiesrecht, unionisme, katholieke en liberale standpunten in de grondwet)
- ontstaan Vlaamse beweging

eenmaking Duitsland

- van Duitse bond naar Duits keizerrijk
- Otto von Bismarck

Je licht toe hoe de eenmaking van Duitsland leidt tot een veranderde territoriale ontwikkeling.

Je beoordeelt in welke mate de doelstellingen van het Congres van Wenen bereikt zijn.

industrialisatie

eerste en tweede industriële revolutie

- economische sectoren
- grondstoffen en energie
- transport en communicatie
- bedrijfsorganisatie

economisch liberalisme en kapitalisme

industrialisatie in België

- aanbod- en vraagfactoren die industriële revoluties mogelijk maken in België
- geïndustrialiseerde regio's in België

Je vergelijkt het energieverbruik in de eerste en tweede industriële revolutie.

Je licht toe op welke manier het kapitalisme sociale ongelijkheden vergroot.

ongelijkheden

ontstaan van een klassenmaatschappij in Europa

sociale strijd

- proletarisering
- kinderarbeid
- leef- en werkomstandigheden van arbeiders
- verbetering leef- en werkomstandigheden van arbeiders: coöperatie, mutualiteit, vakbond en sociale wetgeving

marxisme, sociaaldemocratie en christendemocratie

- opkomst en ideeën van het marxisme
- opkomst en ideeën van de sociaaldemocratie
- opkomst en ideeën van de christendemocratie

evolutie van het Belgische stemrecht in de 19de en 20ste eeuw

migratie

- plattelandsvlucht, pendelarbeid en seizoensarbeid
- van Europa naar Amerika

Je vergelijkt de werkwijze van een coöperatie met die van een vakbond.

Je legt uit waarom vele Europeanen in de 19de eeuw migreren naar Amerika.

cultuur

denkstromingen

- opkomst en ideeën van het abolitionisme
- ideeën van het sociaal darwinisme
- ideeën van de eugenetica

kunststromingen

Uit de lijst kies je één kunststroming om voor te bereiden. Je bestudeert de kenmerken en belangrijkste kunstenaars van deze kunststroming.

- romantiek
- realisme
- impressionisme
- kubisme
- expressionisme
- art nouveau
- surrealisme
- abstracte kunst

Je krijgt kunstwerken uit verschillende kunststromingen. Je selecteert het kunstwerk dat bij jouw gekozen kunststroming past. Je past de kenmerken van jouw gekozen kunststroming toe op het kunstwerk.

Je benoemt abolitionistische ideeën in een bron.

modern imperialisme

Europees imperialisme

- voorwaarden en motieven
- de wedloop om Afrika

- Europees imperialisme in Azië
- impact van het Europese imperialisme op de buiten-Europese wereld

Verenigde Staten, Japan en Rusland

- motieven voor aanwezigheid in Azië

Belgisch imperialisme in Congo

- Congo-Vrijstaat
 - oprichting van Congo-Vrijstaat
 - Leopold II
 - Stanley
 - rubberregime
 - impact op de Congolese bevolking
 - kritiek op het koloniale beleid
- veranderende historische beeldvorming
- Belgisch Congo
 - rol van leger, kerk en staat
 - politieke, economische en culturele kenmerken
 - impact op de Congolese bevolking
 - evolutie historische beeldvorming

Je illustreert de impact van de Europese kolonisatie op volkeren in Afrika.

Je beschrijft aan de hand van bronnen hoe de historische beeldvorming van Belgisch Congo evolueert.

Eerste Wereldoorlog en gevolgen

Eerste Wereldoorlog

- aanleiding en oorzaken
- kenmerken en verloop
- afloop
- Eerste Wereldoorlog in België:
 - Duitse opmars
 - van bewegingsoorlog naar loopgravenoorlog
 - hedendaagse sporen

Vrede van Versailles

- Veertienpuntenplan van Woodrow Wilson
- bepalingen van het vredesverdrag
- bedoelde en onbedoelde gevolgen van het vredesverdrag
- de Volkenbond:

- doel en oprichting
- sterktes en zwaktes

Russische revoluties

- tsaristisch Rusland onder Nicolaas II
 - politieke, economische en sociale kenmerken
 - Februarirevolutie
- Oktoberrevolutie
 - oorzaken
 - gevolgen
- Sovjet-Unie onder Lenin
 - dictatuur van het proletariaat
- kenmerken van het oorlogscommunisme

Je licht toe hoe het politieke beleid van Nicolaas II tot de Februarirevolutie leidt.

Je vergelijkt de kenmerken van de Volkenbond met die van de Verenigde Naties.

interbellum

opkomst van het totalitarisme

- stalinisme in de Sovjet-Unie
 - economisch beleid
 - vijfjarenplannen
 - collectivisatie
 - politiek beleid
 - totalitaire staat
 - terreur en goelags
 - cultureel beleid
 - personencultus
 - propaganda
- fascisme in Italië
 - politiek beleid
 - Mars op Rome
 - totalitaire staat onder Mussolini
- nazi-Duitsland
 - opkomst en succes van de Nationaalsocialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP)
 - Hitler aan de macht
 - economisch beleid
 - ✓ oorlogseconomie
 - politiek beleid

- ✓ totalitaire staat
- ✓ terreur en werkkampen
- cultureel beleid
 - ✓ personencultus
 - ✓ propaganda
- Hitler probeert
 - antisemitisme
 - ✓ anti-joodse maatregelen
 - ✓ uitsluiting en vervolging
 - Conferentie van München
 - niet-aanvalsact tussen Duitsland en de Sovjet-Unie
 - appeasementpolitiek

economische crisis

- de beurscrash van 1929
 - oorzaken
 - gevolgen
- New Deal

Je legt het verband uit tussen de sociaaleconomische situatie tijdens het interbellum en de opkomst van de NSDAP.

Je licht toe op welke manier Stalin propaganda gebruikt om zijn politieke beleid te ondersteunen.

Tweede Wereldoorlog

oorzaken

verloop

- opmars van de asmogendheden (1939-1942)
- keerpunten (1942)
- opmars van de geallieerden (1943-1945)

afloop op de verschillende fronten

kenmerken

gevolgen

Tweede Wereldoorlog in België

- Duitse opmars

- collaboratie en verzet
- hedendaagse sporen

Holocaust

Je vergelijkt de kenmerken van de Eerste en Tweede Wereldoorlog.

Je leidt uit een beschrijving van het begrip genocide af of dit van toepassing is op de Holocaust.

moderne tijd: niet-westerse samenleving en interculturele contacten

China

- kenmerken: politiek, sociaal, cultureel en economisch
- binnenlandse problemen
- interculturele contacten met het Westen
 - aard
 - gevolgen

Je vergelijkt de bestuurlijke organisatie van China en westerse landen.

Je licht de aard van interculturele contacten toe tussen China en het Westen.

hedendaagse tijd: westerse samenleving en interculturele contacten

een nieuwe wereldorde

Verenigde Naties

- doel en oprichting
- samenstelling en werking
- duurzame ontwikkelingsdoelen
- rol bij internationale conflicten
- sterktes en zwaktes
- actuele uitdagingen

Koude Oorlog

- ontstaan
- verloop:

- 1948-1955: blokkade van Berlijn, een verdeeld Duitsland en het IJzeren Gordijn
- 1955-1963: Hongaarse opstand, Cubacrisis, Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), Warschaupact en de Berlijnse Muur
- 1963-1981: Brezjnevdoctrine, Praagse Lente, SALT (Strategic Arms Limitation Talks) en SDI (Strategic Defense Initiative)
- 1981-1991: Gorbatsjov, implosie Sovjet-Unie, val van Berlijnse Muur en gevolgen voor de internationale verhoudingen
- kenmerken
- actuele verhoudingen tussen de Verenigde Staten en Rusland

Europese eenmaking

- oprichting van de Europese Unie (EU)
- doelstellingen van de EU
- belangrijkste fasen in het Europese eenmakingsproces:
 - de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS)
 - de Europese Economische Gemeenschap (EEG)
 - het Verdrag van Maastricht
 - het Verdrag van Lissabon
- bevoegdheden, werking en principes van de Europese instellingen:
 - de Raad van de Europese Unie
 - de Europese Commissie
 - het Europees parlement
 - de Europese Raad
- Europese president en de voorzitter van de Europese Commissie
- actuele uitdagingen van de EU

Dekolonisatie en Belgisch Congo

- dekolonisatie in Afrika en Azië
 - oorzaken
 - gevolgen
 - verband dekolonisatie en Koude Oorlog
- actuele betekenis van dekolonisering
- van Belgisch Congo naar onafhankelijkheid
 - verloop van het dekolonisatieproces
- politieke regimes in Congo van 1960 tot vandaag
 - actuele verhoudingen tussen België en Congo

Je bespreekt de rol van de Belgische overheid in het dekolonisatieproces van Belgisch Congo.

Je legt het verband uit tussen de dekolonisatie en de Koude Oorlog.

België

sociaaleconomische ontwikkelingen

- sociaal pact
- van verzorgingsstaat naar welvaartsstaat

breuklijnen en conflicten

- de 3 breuklijnen
- koningskwestie
- Leuven Vlaams
- van verzuiling naar ontzuiling
- actuele maatschappelijke debatten

federale staat

- staatshervormingen: van unitaire naar federale staat
- bestuursniveaus in onze democratische rechtsstaat:
 - bevoegdheden, werking en principes van gewesten, gemeenschappen, federale overheid en Europese Unie
 - regeringsleiders op Vlaams en federaal niveau
- Vlaamse partijen
 - standpunten
 - voorzitters

Je beschrijft het verband tussen de breuklijnen in de Belgische maatschappij en een actueel maatschappelijk debat.

Je herkent de standpunten van Vlaamse partijen in bronnen.

cultuur

emancipatieprocessen

- seksuele revolutie
- emancipatie van de vrouw
- Lgbtqia+
- strijd tegen rassensegregatie in de Verenigde Staten
- Jongerencultuur vanaf de jaren 1960

actuele protestbewegingen

kunststromingen

Uit de lijst kies je één kunststroming om voor te bereiden. Je bestudeert de kenmerken en belangrijkste kunstenaars van deze kunststroming.

- popart
- postmodernisme
- Cobra
- minimal art
- optical art
- land art
- conceptuele kunst

Je krijgt kunstwerken uit verschillende kunststromingen. Je selecteert het kunstwerk dat bij jouw gekozen kunststroming past. Je past de kenmerken van jouw gekozen kunststroming toe op het kunstwerk.

Je beschrijft de invloed van de wereldoorlogen op de emancipatie van vrouwen.

actuele internationale verhoudingen

bipolaire of multipolaire wereldorde? (sinds 1990)

Israëliisch-Palestijnse kwestie

- oorsprong
- gewelddadige en vreedzame fases (1948-2002)
- actuele situatie

Je beargumenteert aan de hand van bronnen vanaf de jaren 1960 of het conflict tussen Rusland en Oekraïne tot een nieuwe Koude Oorlog leidt.

Je geeft een historische verklaring voor de houding van de Verenigde Staten ten opzichte van het conflict tussen Israël en Palestina.

hedendaagse tijd: niet-westerse samenleving en interculturele contacten

Volksrepubliek China

- communistische staatsgreep door Mao Zedong
 - oorzaken
 - gevolgen
 - kenmerken van het beleid onder Mao: politiek, sociaal, cultureel en economisch

- modernisering door Deng Xiaoping
- kenmerken van het beleid onder Xi Jinping: politiek, sociaal, cultureel en economisch
- China in Afrika in de 21e eeuw
- interculturele contacten met het Westen
 - aard
 - gevolgen

Je licht toe waarom de Grote Sprong Voorwaarts tot sociaaleconomische achteruitgang leidt.

Je illustreert de houding van de Chinese overheid ten opzichte van democratie aan de hand van de gebeurtenissen op het Tienanmenplein.

gelijkenissen en verschillen tussen samenlevingen en historische periodes

Je vergelijkt kenmerken van bestudeerde samenlevingen in eenzelfde periode en tussen periodes.

Je vergelijkt de kenmerken van de bestudeerde westerse en niet-westerse samenlevingen in de moderne tijd en hedendaagse tijd:

- in eenzelfde historische periode
- in verschillende historische periodes: prehistorie – oude nabije oosten – klassieke oudheid – middeleeuwen – vroegmoderne tijd – moderne tijd – hedendaagse tijd

Je onderscheidt daarbij de gelijkenissen en verschillen.

Dit zijn de kenmerken die als vergelijkingspunten kunnen dienen:

politieke kenmerken:

- imperialisme
- (neo)kolonialisme
- staatsvorm:
 - democratie
 - dictatuur

sociale kenmerken:

- migratie
- wij-zij-denken
- slavernij
- gelaagde samenleving

culturele kenmerken:

- kunstuitingen
- levensbeschouwing
- multiculturele samenleving
- propaganda

economische kenmerken:

- industrialisering
- arbeidsorganisatie
- handel
- economische systemen

Je krijgt op het examen de info over de samenlevingen in de prehistorie, het oude nabije oosten, de klassieke oudheid, de middeleeuwen en de vroegmoderne tijd die je nodig hebt om de vergelijking te maken.

Je vergelijkt de staatsvorm onder Mao met de huidige staatsvorm in China.

Je vergelijkt de voorwaarden en motieven van het moderne imperialisme met die van het imperialisme uit de vroegmoderne tijd.

kunst en cultuur

Kunst- en cultuuruitingen geven je een zicht op de mens en de wereld. Je krijgt op het examen afbeeldingen en/of filmpjes van kunst- of cultuuruitingen uit verschillende historische periodes. Je krijgt bij elke afbeelding of filmpje de contextinformatie.

Het analyseren van de kunst- of cultuuruitingen doe je met een stappenplan. Je voert op het examen het stappenplan uit. Bij elke stap geven we je richtvragen die je helpen om het stappenplan uit te voeren.

Je brengt kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin ze voorkomen.

Je licht toe hoe een kunstwerk vanuit vorm en inhoud betekenis geeft.

stap 1: je verzamelt info over de kunst- of cultuuruitingen

- de tijd: wanneer werd het gemaakt?
- de ruimte: waar werd het gemaakt?
- de maatschappelijke context
- de maker: wie heeft het gemaakt?
- titel/naam
- de soort kunst- en cultuuruiting:
 - schilderij
 - beeldhouwwerk
 - bouwwerk
 - film

- game
- graffiti
- lied

stap 2: je beschrijft voor elke kunst- of cultuuruiting wat je ziet of hoort

- Welke materialen worden er gebruikt?
- Welke figuren, vormen ... zie je?
- Wat is de schikking van de beeldelementen?
- Welke kleuren worden er gebruikt?
- Wordt er licht en schaduw gebruikt?
- Welke klanken, ritme, tempo ... hoor je?
- Welke instrumenten of stemmen worden er gebruikt?

stap 3: je interpreteert de kunst- of cultuuruitingen

a) Je bepaalt :

- het onderwerp (wat)
 - dood
 - het alledaagse
 - onrecht
 - liefde
 - gender
 - ...
- het doelpubliek (voor wie)
- bedoeling(en) (waarom)
 - bekritisieren
 - bevestigen
 - decoreren
 - entertainen
 - identiteit vormgeven
 - informeren
 - praktisch gebruiken
 - schoonheid creëren

b) Je licht de samenhang toe tussen wat je ziet en/of hoort en het onderwerp en de bedoeling.

- Hoe ondersteunt wat je ziet en/of hoort het onderwerp?
- Hoe ondersteunt wat je ziet en/of hoort de bedoeling?
- Welke invloed heeft de maatschappelijke context op het onderwerp en de bedoeling?

stap 4: je licht je analyse van de kunst- of cultuuruiting toe

Nadat je alle voorgaande stappen hebt doorlopen, verwoord je wat je hebt waargenomen en geïnterpreteerd.

redeneren met en over bronnen

historische vraagstelling

Je kan alleen een goed beeld krijgen van het verleden als je aan dat verleden historische vragen stelt.

Je formuleert een onderzoekbare historische vraag.

De mogelijke criteria voor een onderzoekbare historische vraag zijn:

- afbakening in tijd
- afbakening in ruimte
- afbakening binnen maatschappelijke domeinen
- historische redeneerwijzen
- bestaan van bronnen

bronnenanalyse

Uit historische bronnen kan je informatie afleiden om een historische vraag te beantwoorden. Je krijgt op je examen verschillende historische bronnen en een historische vraag. We geven je ook contextinformatie. Je gaat actief aan de slag met de historische bronnen om een antwoord te vinden op de historische vraag.

Het analyseren van de bronnen doe je met een stappenplan.

Je voert op het examen het stappenplan uit. Bij elke stap geven we je richtvragen die je helpen om het stappenplan uit te voeren.

Je beoordeelt de bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit van historische bronnen om een historische vraag te beantwoorden. Je houdt hierbij rekening met standplaatsgebondenheid, doelpubliek, functie en beoogd effect.

Je beoordeelt de presentatie van historische bronnen aan de hand van contextinformatie en bewerking.

Je leidt informatie af uit historische bronnen om een historische vraag te beantwoorden, rekening houdend met het redeneren over historische bronnen.

Je vergelijkt historische bronnen met betrekking tot de bestudeerde periodes in functie van een historische vraag.

Je beantwoordt een historische vraag aan de hand van historische bronnen en historische redeneerwijzen.

stap 1: je verzamelt informatie over de context van elke bron

Je bepaalt de eigenschappen van de bronnen. Je bepaalt welke contextgegevens er eventueel ontbreken.

a) je situeert de bron in het historisch referentiekader:

- in de tijd
- in de ruimte
- in de maatschappelijke domeinen

b) je bepaalt de soort bron:

- primair of secundair
- geschreven, mondeling, materieel of audiovisueel

c) je contextualiseert de maker van de bron

- naam, beroep, afkomst (wie)
- ooggetuige, tijdgenoot
- opdrachtgever van de bron
- maatschappelijke positie van de maker
- perspectief van de maker

d) je bepaalt van elke bron:

- het doelpubliek (voor wie)
- de inhoud (wat)
- de bedoeling (waarom)
- de mate van bewerking

stap 2: je bestudeert de inhoud van elke bron

Je leest / bekijkt de bronnen.

stap 3: je interpreteert elke bron

- a) Je licht toe hoe de historische context en de standplaatsgebondenheid van de maker van de bron de inhoud al dan niet bepalen.

Je vergelijkt de contextinformatie over alle onderzochte bronnen. Je onderscheidt daarbij gelijkenissen en verschillen.

- b) Je beoordeelt de bruikbaarheid, betrouwbaarheid, representativiteit en presentatie van elke bron voor het beantwoorden van een historische vraag.

1. Je beargumenteert de bruikbaarheid van elke bron.

- Geeft de bron rechtstreekse informatie over het onderwerp of niet?
- Geeft de bron onrechtstreekse informatie over het onderwerp of niet?
- Geeft de bron een volledig, gedeeltelijk of geen antwoord op de historische vraag?

2. Je beargumenteert de betrouwbaarheid van elke bron.

- Welke elementen in de historische context van de bron beïnvloeden de betrouwbaarheid?
- Welke criteria stellen de betrouwbaarheid van de inhoud van de bron in vraag?
- Welke criteria bevestigen de betrouwbaarheid van de inhoud van de bron?

De mogelijke criteria om betrouwbaarheid te bepalen zijn:

- gebruikte argumentatie
- interpretatie
- veralgemening
- vooroordeel
- stereotypering

3. Je beargumenteert de representativiteit van elke bron.

- Geeft de bron het standpunt van één of meerdere mensen weer?
- In hoeverre wordt het standpunt breed gedragen door een ruimere groep of samenleving?
- Zijn er andere bronnen die erop wijzen dat sommige mensen of groepen een ander standpunt hebben?

4. Je beargumenteert de invloed van de bewerking van een bron op het beeld van het verleden.

- Met welk doel wordt de bron bewerkt?
- Wordt het beeld van het verleden beïnvloed door een hedendaags waarden- en normenkader?

- c) Je vergelijkt de inhoud van alle onderzochte bronnen. Je onderscheidt daarbij gelijkenissen en verschillen. Je houdt ook rekening met de betrouwbaarheid van de bron.

stap 4: je formuleert een beargumenteerd antwoord op de historische vraag

Je selecteert informatie uit de verschillende bronnen voor het beantwoorden van de historische vraag. Je houdt daarbij rekening met de analyse van de historische context, bruikbaarheid, betrouwbaarheid, representativiteit en presentatie van de bronnen.

Je staft je antwoord met argumenten die gebaseerd zijn op de informatie uit de bronnen.

Je krijgt op het examen historische bronnen met informatie over Mobutu. Voorbeelden van historische bronnen zijn opvattingen van historici, getuigenissen van tijdgenoten, nieuwsfragmenten, foto's, officiële verslagen ...

De historische vraag die we stellen is: "Was Mobutu een marionet voor het Westen?" Je voert de stappen van de bronnenanalyse uit. Je plaatst de argumenten vanuit de bronnen tegenover elkaar en weegt ze af. Je formuleert een beargumenteerd antwoord op de historische vraag.

historische beeldvorming en invloed van standplaatsgebondenheid

Alles wat vroeger gebeurd is, het verleden, ligt achter ons. Historici proberen om dat verleden weer in beeld te brengen door het kritisch analyseren van bronnen. Met de betrouwbare informatie uit de bronnen construeren ze een beeld van het verleden.

Maar een historisch beeld is steeds een constructie van iemand vanuit een bepaald perspectief, die bronnen selecteert, informatie afleidt, interpreteert en samenhang zoekt. Ook kunnen bronnen elkaar tegenspreken, zeldzaam of nieuw zijn, ... Daardoor kunnen er verschillende historische beelden gevormd worden en kan het beeld ook veranderen. Historische beeldvorming moet je dus met de nodige voorzichtigheid bekijken.

historische beeldvorming

Je krijgt op het examen bronnen rond een historische persoon of gebeurtenis. Je krijgt daarbij ook extra info over de maker én een historische vraag.

Je beantwoordt een historische vraag aan de hand van historische bronnen en historische redeneerwijzen.

Je beoordeelt voorbeelden van historische beeldvorming aan de hand van historische redeneerwijzen.

Je gebruikt historische redeneerwijzen om een antwoord te formuleren op een historische vraag.

Je beoordeelt bij een voorbeeld van historische beeldvorming hoe historische redeneerwijzen het beeld van het verleden beïnvloeden.

De historische redeneerwijzen zijn:

- oorzaak - gevolg benoemen
- bedoelde en onbedoelde gevolgen onderscheiden
- meerdere perspectieven hanteren
- continuïteit en verandering benoemen
- evolutie en revolutie benoemen
- bewijs gebruiken
- actualiseren
- verbanden leggen
- historisch contextualiseren
- menselijke actoren (agency benoemen)
- veralgemening analyseren
- stereotypering analyseren

Je krijgt een fragment uit een handboek geschiedenis uit de jaren 1960 over de relatie tussen westerse kolonisatoren en lokale bevolking in 19e-eeuwse kolonies. We geven je info over de maker, de tijd, de ruimte en maatschappelijke context.

Je analyseert welke stereotypingen er gebruikt worden. Je beargumenteert hoe deze de historische beeldvorming over lokale bevolkingen in 19e-eeuwse kolonies bepalen.

standplaatsgebondenheid

Je krijgt op het examen bronnen rond een historische persoon of gebeurtenis. Je krijgt daarbij ook extra info over de maker én een historische vraag.

Je analyseert de invloed van standplaatsgebondenheid op historische beeldvorming.

Je licht toe hoe een maatschappelijke en persoonlijke context een beeld van het verleden kan beïnvloeden.

Je krijgt bronnen die de kolonisatie van Congo vanuit een Congolees en Belgisch oogpunt bekijken.

We geven je info over de maker, de tijd, de ruimte en de maatschappelijke context. Welk beeld over de kolonisatie van Congo geven de bronnen? Je verklaart het beeld vanuit de standplaatsgebondenheid van de maker.

relatie verleden - heden - toekomst

Je krijgt op het examen betekenissen over eenzelfde historische persoon, plaats of gebeurtenis uit de moderne of hedendaagse tijd met extra informatie.

Je licht betekenissen toe die men geeft aan actuele of historische fenomenen uit de moderne en hedendaagse tijd.

Je reflecteert over de betekenis, de principes en de werking van de democratische rechtsstaat en je verantwoordelijkheid daarin.

Je licht de betekenis toe die verschillende personen of groepen geven aan historische of actuele personen, plaatsen, gebeurtenissen en ontwikkelingen uit de moderne of hedendaagse tijd.

Je beoordeelt of de betekenisgeving een voorbeeld is van collectieve herinnering.

Je licht de betekenis, principes en werking van de democratische rechtsstaat op verschillende bestuursniveaus toe.

Je beoordeelt de beperkingen van een democratische rechtsstaat in de praktijk. Je bepaalt de mogelijke groeikansen.

Je licht toe hoe je binnen de democratische rechtsstaat verantwoordelijkheid kunt opnemen. Je bepaalt de mogelijkheden en beperkingen van je eigen rol.

Je krijgt bronnen over de herinnering aan de Holocaust van 1945 tot nu. Je krijgt info over de tijd, de ruimte en maatschappelijke context van de gebeurtenissen. Je legt uit hoe collectieve herinneringen aan de Holocaust zijn geëvolueerd.

Je krijgt informatie over de actuele toestand in een democratische rechtsstaat. Je beoordeelt de werking van deze democratische rechtsstaat. Je leidt uit de werking af of de democratie onder druk staat. Je formuleert mogelijke groeikansen.

Informatie over het examen

Zo ziet het examen eruit

Je legt het examen af in het examencentrum in Brussel. Het examen duurt 150 minuten.

Er zijn verschillende vraagtypes: invulvragen, sleepvragen, dropdownvragen, meerkeuzevragen ... Elk vraagtype heeft een eigen instructiezin, die aangeeft wat je precies moet doen.

Bij de meeste opdrachten horen prenten, foto's, stukjes tekst ... Wat je met deze bronnen moet doen, staat duidelijk aangegeven in de opdracht.

Tijdens het examen mag je gebruik maken van spellingscontrole, een eenvoudig woordenboek, digitale rekenapps. We raden je aan om thuis te oefenen met deze hulpmiddelen. Je vindt op de website ook een oefenexamen waarmee je de verschillende vraagtypes kan inoefenen. Uiteraard is dit geen echt examen: de bedoeling is dat je de techniek van de digitale vraagtypes in de vingers krijgt. Alle info om je voor te bereiden vind je op onze website: www.vlaanderen.be/examencommissie-secundair-onderwijs/voorbereiding.

Dit neem je mee

Je identiteitskaart of een geldig alternatief. In het examenreglement vind je wat geldige alternatieven zijn.

Je laat al je persoonlijke spullen achter in een locker in de onthaalruimte.

Als je een gsm/smartphone of smartwatch, maar ook cursusmateriaal of samenvattingen bij je hebt in de examenruimte beschouwen we dit als examenfraude.

Dit krijg je van ons

Je krijgt van ons het materiaal dat je nodig hebt om je examen te maken:

- een balpen en kladpapier
- hoofdtelefoon

In je examen zitten links naar de websites die je mag gebruiken tijdens je examen, zoals een digitale rekenmachine, het digitale woordenboek en de spellingscontrole.

Zo verloopt het examen

Je meldt je aan bij de balie met je identiteitskaart of een geldig alternatief.

In het examenlokaal zelf mag je geen persoonlijke spullen bij je hebben. Na je aanmelding aan het onthaal berg je daarom je jas, je tas of rugzak én je gsm op in een locker.

Je leest de instructies op de examencomputer en tikt de code van de examensticker in om je examen te starten.

Als je klaar bent, sluit je je examen af met de knop beëindigen. Dat kan ten vroegste 15 minuten na de start van het examen. Geef je kladblad af aan de toezichter.

Zo beoordelen we je examen

Er is geen giscorrectie.

onderdeel	gewicht
het historisch referentiekader	7.5 %
samenlevingen in de moderne tijd	30%
samenlevingen in de hedendaagse tijd	22.5%
vergelijkingen kenmerken en samenlevingen	5%
bronnen	20%
beeldvorming	5%
relatie verleden - heden - toekomst	10%

Hoe kan je de leerstof studeren?

De Examencommissie maakt geen cursussen en stelt geen boeken ter beschikking. Je kan studiemateriaal kopen in een (online) boekhandel of ontlene en raadplegen in een bibliotheek. De bibliotheken van de lerarenopleiding aan de universiteit of de hogeschool bieden heel wat leermiddelen aan.

We hebben voor jou een selectie gemaakt van interessante boeken, websites en ander materiaal. Uiteraard mag je ook andere bronnen gebruiken. Ga altijd na of je alle thema's uit de vakfiche verwerkt hebt. Soms staat er in een boek of cursus meer dan wat je moet kennen, in andere staat niet alle leerstof uit de vakfiche opgenomen.

Let op! Mogelijk is een boek of cursus niet langer verkrijgbaar of zijn de meest recente werken nog niet opgenomen. Ook websites veranderen soms van naam of worden aangepast. Als je niet op de juiste website terechtkomt, kan je die proberen te vinden via een goede zoekmachine.

Leerboeken en methodes

leerboek of methode	uitgeverij	gegevens
Memoria 5/6 Handboek	Pelckmans	ISBN 978-94-6401-419-8
STORIA HD classic 5 D (DO) Leerboek	Van In	ISBN 978-94-647-0712-0
STORIA HD classic 6 D (DO) Leerboek	Van In	ISBN 978-94-647-0479-2